

Raymond
Hausoul

Jezus en het levende

In het evangelie van Johannes staat de dienst van Jezus in Jeruzalem centraal. Bekend is het gebeuren in hoofdstuk 7 waar Jezus deelneemt aan het loofhuttenfeest. Over zijn uitspraak van de stromen van 'levend water' (= stromend water) wordt vaak in kerken gepreekt. Maar wat is de achtergrond van deze woorden en waarnaar verwijst Jezus precies? In dit artikel gaan we daar nader op in.

In Johannes 7 gaat Jezus voor de derde keer naar Jeruzalem. Deze keer gebeurt dat om er het Loofhuttenfeest te vieren. Dit was het grote feest waarmee het volk God dankte voor de oogst in de herfst en vooruitkeek naar de komende zegeningen. Het volk kampeerde tijdens het Loofhuttenfeest in zelfgemaakte tenten die ze op de daken van hun huizen in Jeruzalem, in de tuinen of gewoon op de straten van de stad plaatsten. Het wonen in tenten herinnerde hen aan de vroegere reis door de woestijn van Egypte naar Kanaän. Het legde nadruk op de afhankelijkheid van God en liet hen beseffen dat ze nog steeds als pelgrims onderweg waren naar het toekomstige vaderland. Gebeurtenissen rondom dit feest waren daarom verbonden met de zegeningen die God hen in de toekomst zou schenken.

Jezus roept

Op de laatste dag roept Jezus de menigte toe dat wie dorst heeft tot Hem mag komen om te drinken (vs.37). Het drinken van water was een toespeling op het water dat de priesters elke dag van het Loofhuttenfeest bij het altaar

uitgoten. Dit was een grote gebeurtenis vol vreugde: 'Hij die de vreugde van het watergieten niet zag, zag nog nooit iets vreugdevols in zijn leven'

(m. *Sukkah* 5.1). Aan het begin van de dag daalde een lange rij priesters met gouden kannen in de handen af en vulden zij deze in de vijver van Siloam. Een grote menigte juichte hen daarbij toe. Onder de daarmee gepaard gaande muziek droegen ze dit water dan naar het altaar op het tempeldomein. Bij de waterpoort bliezen ze drie keer de sjofar als vreugdeteken en riep het volk: 'vol vreugde zullen jullie water putten uit de bron van de redding' (Jes.12:3, vgl. b. *Sukkah* 4.8b).

Na het blazen van de sjofar op de grote dag zong het volk het Hallel (Ps113-118), terwijl de priesters rondom het koperen altaar liepen. Naast het altaar stonden twee schalen. Een voor het water uit Siloam en een voor wijn. Het water herinnerde aan de tijd in de woestijn en de wijn zag uit naar de toekomstige eeuw. Terwijl het volk zong, golden er nog een paar specifieke regels. Bij de woorden 'Loof Jahweh, want Hij is goed, eeuwig duurt zijn trouw', uit Psalm 118:1 begonnen alle mannen drie keer met hun rechterhand te schudden, waarin ze een klein boeket van wilgentakken, mirten en palmtakken vasthielden (*lulah*). Hun linkerhand, met daarin verschillende citrusvruchten, hielden ze tegelijk in de lucht. Datzelfde ritueel herhaalde zich bij Psalm 118:25: 'Jahweh, geef ons de overwinning, Jahweh, geef ons voorspoed'. Hierop goten de priesters het water over het altaar uit en brachten ze het dagelijkse plengoffer.

water

‘Vol vreugde zullen jullie water putten uit de bron van de redding’

Gebed om vruchtbaarheid

Traditioneel stonden deze rituelen in relatie met de dank voor het binnenhalen van de late oogst (Ex.23:16) en het gebed voor regen en vruchtbaarheid. Na het jaarlijkse droge seizoen, dat ongeveer zes maanden duurde, was er dringende behoefte aan vroege herfstregens om de grond voor te bereiden op de gewassen van het komende jaar en de drinkwater-reservoirs bij te vullen. Regen in die periode was een teken dat God Israël ook het komende seizoen zou zegenen. Een onderbouwing vormden de profetische verwijzingen naar het water dat zegen voor het land bracht en de rijke zegen van Jahweh in het messiaanse rijk (Jes.12:3; Zach.14:16; vgl. Jes.44:3; 49:10; 58:11; Ez.36:25-27; 47:1-12; Joel 3:18; Am.9:11-15; Zach.13:1; 14:8; vgl. Spr.18:4). Teksten die hiermee verbonden waren, las het volk tijdens het feest op als gebed. Tijdens dit gebeuren riep Jezus het volk op om tot Hem te komen als iemand dorst had. Hij beseftte namelijk dat Hij degene was die het volk dat kon geven waarnaar het van harte verlangde.

Hij kon de zegen die God het volk, volgens de oudtestamentische beloftes, wilde schenken verwerklijken. Enkel in verbondenheid met Jezus was het mogelijk de zegen van het koninkrijk te ontvangen.

De Messias kijkt daarom niet terug naar de woestijn in het verleden, maar vooruit naar de vervulling van de beloftes in de toekomst. Het citaat waarnaar Jezus bij deze uitspraak verwijst, is niet letterlijk in het OT te vinden. Vermoedelijk gaat het in de context van het Loofhuttenfeest om Jesaja 12:3: ‘Vol vreugde zullen jullie water putten uit de bron van de redding’ (vgl. Ps.77:15-16,20; Zach.14:8). De term ‘redding’ (יְשׁוּעָה) staat dan in relatie met de naam ‘Jezus’ (יֵשׁוּעַ) en de term ‘bron’ (מַעְיָן) is nauw verbonden met het woord voor ‘binnenste, buik of organen’ (מְעֵיִם). Deze rivieren van levend water zijn voor velen een aantrekkelijk beeld. Het roept iets op van dynamiek en groei, van compleetheid en overstromende goedheid, van zachte koelheid en verfrissing. Jezus biedt deze

verfrissing alleen aan in contact met Hem. Enkel wie zich aan Jezus Christus toevertrouwt en op Hem focust mag dit wonder meemaken. Niet het water of de Geest, maar de Messias staat centraal als de dorstlesser.

Wie in Mij geloofd

Al vroeg ontstond het voorstel om de uitspraak 'wie in Mij geloofd' bij vers 37 te plaatsen: 'Als iemand dorst heeft, laat hij bij Mij komen en laat hij drinken, die in Mij geloofd' (vgl. Joh.6:35)². De rest van vers 38 is dan een verduidelijking van Jezus (vgl. WV). Geloven in Jezus is dan gelijk aan stromen van levend water, die de evangelist in vers 39 met de Geest verbindt. Die verklaring sluit aan bij het 'water putten uit de bron van redding' (Jes.12:3). Vooral in de westerse Latijnse traditie kreeg deze uitleg met nadruk op de oorsprong van het water de voorkeur. Jezus was dan de bron van waaruit de wateren stromen. Hij is het waarover de Schriften spreken als de bron van het levende water (vgl. Jer.2:13; Ex.17:1-6; Eze.47:1-11; Joel 4:18; Zach.14:8). Deze gedachten passen bij het evangelie van Johannes dat de Messias beschrijft in tempeltermen: Hij 'tabernakelt' bij mensen (1:14), is het nieuwe Bethel (1:51), is de ware tempel (2:21) van waaruit de levende wateren stromen als een rivier 'helder als kristal [die] ontsprong ... van het Lam' (Op.22:1; vgl. vs.17). Deze relatie tussen het water en de heilige plaats is ook in andere joodse werken te vinden. Anderen kiezen mede op basis van papyrus 66 en in overeenstemming met voornamelijk de oosterse traditie er voor om in vers 38 een nieuwe zin te beginnen en de nadruk te leggen op de effectieve gevolgen van Jezus' werk (NBV, [H] SV, NBG, GNB, TE). De levende wateren stromen dan vanuit de volgelingen van Jezus. Wie dorstig is en het levende water drinkt, wordt een sprankelende bron van levend water voor anderen (Joh.4:14; vgl. Jes.44:3).

Levend water uit je buik

Het levende water stroomt volgens Jezus uit het binnenste of buikgebied. Die plaats wordt vaak

in de prediking gezien als de plek waar we het meest intens onze emoties ervaren. Maar tijdens het waterfeest is het beter om te denken aan het binnenste van de waterkannen die de priesters naar het altaar dragen. Uit de buikhouten van die kannen komt er slechts beperkt water. De kruik heeft een beperkte inhoud. Een paar liter en het is op. Jezus belooft zijn volgelingen dat dit bij hen niet het geval zal zijn. De Geest door-drenkt ons tot in het diepst van ons bestaan en brengt uit onze buik stromen van levend water voort. Volgens onderzoekers hadden sommige van deze waterkannen een aantal kraantjes. Die werden opgedraaid bij het altaar, waardoor het water in verschillende stralen uit de kruik stroomde. Deze stromen waren echter beperkt. Door in Jezus te geloven zouden er echter stromen van levend water uit de buikhouten van de gelovigen komen. Steeds meer kruiken lopen vol en gieten het weer uit. Een steeds bredere stroom van levend water.

De Messias verlangt er naar dat zijn volgelingen distributeurs worden. Zij dienen te veranderen van een waterbak in een fontein. Het moeilijkste is het daarom niet om de dorst van dorstige mensen te lessen maar om hen zich dorstig te laten voelen. Velen proberen hun dorst op andere manieren te lessen. We gaan dan van uitdaging naar uitdaging, van feestje naar feestje, van werkdag naar werkdag, van nieuw project naar nieuw project, van gadget naar gadget. We zoeken er geluk in, maar we blijven toch onverzadigd achter, want onze diepste dorst wordt niet gelest. Het is daarom van belang te verlangen naar een hernieuwde aandacht voor de Geest van het Woord en ons steeds meer over te geven aan de krachtige en liefdevolle werking van Jezus Christus die door zijn Geest en Woord tot ons spreekt.

De Geest

Johannes verduidelijkt in 7:39 dat Jezus met zijn woorden naar de Geest verwees. Niet alleen de Messias maar ook de gelovige zou een bron van levend water zijn. Dat zou gebeuren door de Geest. De Duitse Reformator Maarten Luther

verklaarde dit vers als volgt: ‘Wie tot Mij komt, ontvangt niet alleen zelf de heilige Geest, maar hij wordt ook een vat waaruit de heilige Geest naar anderen stroomt, die net zo verkwikt, getroost en gesterkt worden als hijzelf.’

Al in het OT stond de Geest in relatie met het water: ‘Ik zal water uitgieten op dorstige grond, waterstromen over het droge land. Ik zal mijn Geest uitgieten over je nazaten en mijn zegen over je telgen’ (Jes.44:3; vgl. Jes.32:15; 59:19-21; Eze.36:25-27; 39:29; Joel 2:23,28; Zach.12:10). Die gedachte was ook al bekend bij het vieren van het Loofhuttenfeest. We vinden deze meerdere keren in de joodse traditie terug²: ‘Rabbi Jozua ben Levi vroeg: Waarom heet het daar “de plaats van het water-uitgieten”? Omdat daar de heilige Geest wordt uitgoten, zoals er geschreven is: “Met genot zullen jullie water scheppen uit de bronnen van het heil” [Jes.12:3]’

Johannes beseft dat dit ogenblik waarop de gelovigen de heilige Geest ontvingen nog in de toekomst lag. Gods Geest zou straks vanuit de hemel neerdalen om op aarde te getuigen van de verheerlijkte Christus in de hemel. Voordat dat kon gebeuren moest Christus verheerlijkt worden.

Wie van het levende water drinkt, wordt door zijn verbondenheid met de Messias zelf een waterbron voor anderen. In hun dagelijks leven is er een voortdurend stromen van Gods Geest. Triest is het daarbij te zien hoe sommige christenen dit voorrecht negeren en Gods zegen voor deze schepping laten weglekken doordat ze de zonde toelaten om gaten in hun aarden kruik te slaan. In plaats van voortdurend stromende rivieren zijn sommige gelovigen wat dat betreft net kranen, die zo af en toe eens wat druppelen. Kinderen van God moeten echter geen stilstaande waterpoelen of pierenbadjes zijn. Zij mogen geen waterbakken zijn die alleen ontvangen en niets doorgeven. Hun roeping is het om een rivier te zijn die altijd water geeft, doordat ze verbonden zijn met de bron van levend water, waarover de profeet Jesaja al schreef, en waaraan de jood dacht tijdens het loofhuttenfeest: ‘Vol vreugde zullen jullie water putten uit de bron van de redding’ (Jes.12:3).

1. Zie voor bronvermeldingen: Raymond R. Hausoul, ‘Johannes: Het Evangelie van God de Zoon’, *Indekerk*.Be.
2. Zie o.a.: Jacob Neusner, J. Sukkah, *Jeruzalem Talmud* (Nashville: Hendrickson, 2008), 55a; Harry Freedman and Simon Maurice, eds., *Midrash Rabbah: Genesis, Midrash Rabbah 1-2* (London: Soncino, 1983), 70.8; ‘Midrash Rabbah: Ruth’, in *Midrash Rabbah: Ruth and Ecclesiastes, Midrash Rabbah 8* (London: Soncino, 1983), 4.

